

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

**CONCURSUL NAȚIONAL UNIC PENTRU OCUPAREA
POSTURILOR DIDACTICE DECLARATE VACANTE ÎN
ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR**

**PROGRAMA
PENTRU**

**LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ ȘI METODICA PREDĂRII
ACTIVITĂȚILOR INSTRUCTIV-EDUCATIVE ÎN GRĂDINIȚA DE
COPII**

- educatoare-

Aprobată prin O.M.Ed.C. nr.5462/14.11.2005

**- București -
2005**

În contextul actual al reformei învățământului, cadrul didactic se află în fața unei reale provocări, expresie a luptei cu inerția și a manifestării libere a competenței profesionale.

Competența profesională este îmbinarea armonioasă a utilizării eficiente a cunoștințelor, deprinderilor și atitudinilor în vederea obținerii rezultatelor așteptate la locul de muncă. A fi competent într-o ocupație înseamnă:

- a aplica cunoștințe de specialitate;
- a folosi deprinderi specifice;
- a analiza și a lua decizii;
- a folosi creativitatea;
- a lucra cu alții ca membru al unei echipe;
- a comunica eficient;
- a se adapta la mediul de muncă specific;
- a face față situațiilor neprevăzute;
- a soluționa conflicte;
- a se autoevalua continuu;
- a se perfecționa permanent.

Pentru profesia de educatoare, printre altele, **standardul ocupațional** face următoarea descriere: *“Educatoarea instruește și educă prin joc, sprijină și promovează dezvoltarea copiilor de vârstă preșcolară, urmărind obiective cognitive și de limbaj, psiho-motorii, de educare a afectivității, ale educației estetice și ale educației pentru societate. Menirea educatoarei este de a facilita fiecărui copil să-și urmeze drumul său personal de evoluție, oferindu-i suport pentru integrarea în viața socială și activitatea școlară.”*

Conform art.9, alin.(2) din Legea 128/1997 privind statutul personalului didactic, posturile și catedrele didactice vacante se ocupă prin concurs. Anual, Ministerul Educației și Cercetării organizează, în perioada 16-17 iulie, concursul național pentru ocuparea posturilor și catedrelor didactice vacante, pe baza unei metodologii specifice.

Programa de concurs pentru postul de educatoare are ca **scop** corelarea și actualizarea conținutului didacticii specialității cu noile achiziții din pedagogie, psihologie și didactică în vederea ocupării posturilor vacante cu cadre didactice care să răspundă standardului ocupațional specific.

Obiectivele generale ale programei vor viza:

- aprofundarea cunoștințelor de bază din specialitate și aplicarea acestora în contexte variate;
- actualizarea și aprofundarea cunoștințelor de metodică a specialității;
- cultivarea creativității individuale și de grup în procesul didactic, accentuând componenta comunicării în relația educațională;
- orientarea pregătirii pe dimensiunea socio-educatională și managerială.

Corelând obiectivele generale cu descrierea din standardul ocupațional, programa este astfel structurată încât să integreze domeniul limbii și literaturii române cu cel al literaturii pentru copii și cu științele conexe: metodică, pedagogia și psihologia.

În acest scop, programa este construită pe competențe, vizând practici specifice procesului de predare-învățare-evaluare în învățământul preșcolar.

Competențele vizate sunt:

1. identificarea și selectarea conținuturilor adecvate vârstei preșcolare, în concordanță cu obiectivele programei, pentru toate categoriile de activități;
2. identificarea și rezolvarea problemelor apărute în procesul didactic, aplicând strategii didactice optime și adecvate nivelului de vârstă, tipului și categoriei de activitate;
3. realizarea unor activități de învățare integrată, stimulând creativitatea și flexibilitatea în gândire a copiilor preșcolari, precum și participarea activă a acestora la propria formare și dezvoltare, prin favorizarea obținerii succesului în învățare;

4. operarea eficientă cu conceptele domeniului psihopedagogic în procesul de elaborare a planificărilor calendaristice, a programelor pentru activitățile opționale sau pentru extinderi și a planificării activităților în cadrul acestor activități, a proiectelor didactice;
5. selectarea și aplicarea unor metode de evaluare adecvate obiectivelor sau comportamentelor vizate, în scopul reglării demersului didactic;
6. aplicarea tehnicilor comunicării eficiente cu grupul de copii, a tehnicilor de motivație, conform principiilor și metodelor interacțiunii educaționale, orientându-i spre valori autentice;
7. aplicarea unor forme de management al grupei în funcție de activitatea proiectată.

DOMENII DE COMPETENȚĂ

1. Documentele educatoarei

- Cunoașterea și aplicarea legislației specifice: Legea învățământului, Statutul personalului didactic, Regulamentul de funcționare și organizare a învățământului preșcolar, Standardul ocupațional.
- Cunoașterea și aplicarea prevederilor documentelor de curriculum specific:
Programa activităților instructiv-educative în grădinița de copii, Ghidul de aplicare a programei pentru învățământul preșcolar, Planul de învățământ și metodologia de aplicare a planului pentru învățământul preșcolar, Scrisori metodice pentru aplicarea programei instructiv-educative în grădinița de copii.
- Cunoașterea și utilizarea corectă a documentelor de evidență a activității educatoarei: Catalogul grupei, Caietul de evidențăa prezenței și a activității educatoarei (planificarea calendaristicăși planificarea tematică), Fișa psiho-pedagogică a copilului
- Realizarea unei planificări eficiente: coerența demersului, corelarea conținuturilor și a activităților pe verticală și pe orizontală, corespondența conținuturilor și a formelor de evaluare cu obiectivele/comportamentele stabilite).

2. Didactica comunicării (elemente de comunicare oralăși scrisăîn învățământul preșcolar)

- Abordarea textului literar destinat copiilor de vârstăpreșcolară (didactica lecturii, ghidarea copiilor preșcolari spre receptarea și înțelegerea adecvatăa textului literar specific);
 - didactica textului literar epic și a textului dramatic, precum și didactica poeziei (concepte de teorie literară specifice, modalități de receptare și înțelegere eficientă a textului literar și a diferențelor sesizabile la această vârstă între genurile literare).
- Abordarea textului nonliterar (științific, publicistic, publicitar) din perspectiva caracteristicilor stilurilor funcționale și a funcțiilor comunicării;
- Rolul educatoarei în conturarea unor modele de exprimare și a unor atitudini care facilitează comunicarea;
- Soluții de prevenire și depășire a blocajelor în comunicare (tehnici de ascultare activă, învățare prin cooperare, tehnici nonverbale și de exprimare a sentimentelor etc.);
- Tipuri de întrebări (închise, deschise, descriptive, narative, care incităla reflexie, cu alegere multiplă, concrete, abstracte) și adecvarea acestora la tema abordată;
- Abordarea textului scris și a comunicării scrise în învățământul preșcolar
 - rolul instrumentelor de comunicare scrisă în stimularea interesului pentru lectură și în pregătirea preșcolarului pentru etapa de citit-scris din clasa I
 - sesizarea unor diferențe între scrisul de mânăși scrisul de tipar;
 - scrierea unor etichete, bilețele, notițe, felicitări etc.
 - scrierea de litere/cifre
- Abordarea limbajelor diferitelor arte/științe din perspectiva codurilor specifice ale acestora (muzică, pictură, geografie etc.)

3. Didactica limbii române

- Strategii de abordare a noțiunilor de fonetică și fonologie (Silaba; Reguli de despărțire a cuvintelor în silabe; Accentul)
- Strategii de abordare a noțiunilor de morfologie și sintaxă
 - Părțile de vorbire (definiție, clasificare, funcții sintactice)
 - Părțile de propoziție (definiție, clasificare)
 - Propoziția și felul propozițiilor
 - Fraza și felul propozițiilor în frază
- Strategii de abordare a noțiunilor de vocabular
 - Sensul cuvintelor
 - Familii de cuvinte
 - Relații semantice între cuvinte (sinonime, antonime, omonime, paronime)
 - Îmbogățirea vocabularului (mijloace interne, mijloace externe)

4. Didactica oralului

- Strategii de învățare și exersare a ascultării active la preșcolari
- Strategii de învățare și exersare a alcătuirii diverselor tipuri de discurs oral în perioada preșcolarității (povestirea, rezumatul, caracterizarea, dialogul, monologul, rimele, interviul)

5. Evaluarea

- Tipuri de evaluare folosite în învățământul preșcolar (evaluarea inițială, evaluarea continuă, evaluarea sumativă)
- Metode, tehnici și instrumente tradiționale și alternative de evaluare folosite în învățământul preșcolar (proiectul, portofoliul, autoevaluarea, lucrarea colectivă, observarea sistematică a comportamentului copiilor, chestionarul, fișa de evaluare, interviul, fișa de observație etc.)
- Rolul educatoarei în procesul de evaluare a copilului preșcolar.

6. Managementul clasei

- Organizarea activităților didactice în grădinița de copii (activități comune, activități alese, jocuri, activități opționale, extinderi). Clasificare, forme specifice de organizare.
- Construirea mediului educațional, activ – stimulativ – funcțional, din perspectiva noii abordări educaționale a activității instructiv-educative în grădinița de copii
- Gestionarea situațiilor conflictuale

7. Didactica activităților instructiv-educative din învățământul preșcolar. Curriculum și proiectare didactică

7.1. Didactica desfășurării principalelor categorii de activități instructiv-educative:

- Activitățile de educarea limbajului;
- Activitățile matematice;
- Activitățile de cunoașterea mediului;
- Activitățile artistico-plastice;
- Activitățile de educație muzicală;
- Activitățile practice;
- Activitățile de educație pentru societate;
- Activitățile de educație fizică;
- Activitățile liber-alese;
- Activitățile opționale;
- Extinderile.

7.2. Jocul – principala formă de activitate în grădinița de copii

7.3. Forme de realizare a obiectivelor activităților

- Organizarea activităților cu grupa întreagă, cu grupuri mici și individual;

- Convorbirea, jocul didactic, jocul logic, lectura după imagini, povestirea, lectura educatoarei, jocul-exercițiu, observarea etc.

7.4. Proiectarea activității didactice

- Cerințe ale unei proiectări eficiente
- Variante de proiectare didactică a activităților, în viziune integrată (metoda proiectelor la vârstele timpurii, activități bazate pe inteligențe multiple)
- Etapele proiectării didactice
- Structura proiectului de activitate didactică

8. Colaborarea grădiniței cu alte medii educative

- Colaborarea grădiniță-familie. Consilierea și educația părinților
- Colaborarea grădiniță-școală.
- Colaborarea grădiniței cu alte instituții/persoane din comunitate.

CONȚINUTURI pentru domeniul literatura română

• Creația populară

- Cântecul de leagăn
- Proverbe, zicători, ghicitori
- Folclorul copiilor (cântece formulă, recitative, numărători)
- Basme populare: “Prâslea cel voinic și merele de aur”, “Greuceanu”, “Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte”
- Legende populare

• Genul liric

- Elena Farago – “Cățelușul șchiop”, “Gândăcelul”, “Pedeapsa măței”, “Doi frați cuminiți”
- George Coșbuc – “Iarna pe uliță”, “La oglindă”, “Povestea găștelor”, “La Paști”, “Vine ploaia”, “Sosirea rândunicii”
- George Topârceanu – “Rapsodii de toamnă”, “Rapsodii de primăvară”, “Balada unui greier mic”
- Mihai Eminescu – “Revedere”, “Scrisoarea III”, “Somnoroase păsărele”
- Otilia Cazimir – “Pentru tine, primăvară”, “Gospodina”, “Scrisoare”, “Baba Iarnă intră-n sat”, “Uite, vine Moș Crăciun”, “Furnica”
- Tudor Arghezi – “Zdreanță”, “Tâlharul pedepsit”, “Iscoada”, “O furnică”
- Vasile Alecsandri – “Oaspeții primăverii”, “Iarna”, “Hora Unirii”

• Genul epic

- Barbu Șt. Delavrancea – “Bunicul”, “Bunica”
- Emil Gârleanu – “Căprioara”, “Când stăpânul nu-i acasă”
- Ion Creangă – “Amintiri din copilărie”, “Povestea lui Harap-Alb”, “Capra cu trei iezi”, “Fata babei și fata moșneagului”, “Ursul păcălit de vulpe”, “Punguța cu doi bani”
- Ion Luca Caragiale – “Vizită...”, “D-l Goe...”, “Bubico”
- Ioan Alexandru Brătescu-Voinești – “Puiul”
- Ioan Slavici – “Doi feți cu stea în frunte”
- Mihail Sadoveanu – “Dumbrava minunată”
- Petre Dulfu – “Isprăvile lui Păcală”

•Genul dramatic

- Ion Luca Caragiale – “O scrisoare pierdută”
- Barbu Șt. Delavrancea – “Apus de soare”

Notă! Pentru abordarea textului epic, liric și dramatic se vor avea în vedere următoarele concepte operaționale:

Textul epic:

- acțiune, autor, basm popular/ basm cult, conflict, construcția subiectului, momentele subiectului, ficțiune, final, gen epic, legendă populară, modalități de caracterizare a personajului literar, moduri de expunere (narațiune, monolog, dialog, descriere), motiv literar, narator, personaj literar, povestire, roman, schiță, snoavă, titlu, temă, vorbire directă / vorbire indirectă.

Textul liric:

- aliterare, antiteză, autor, comparație, enumerație, epitet, eul liric, exclamație retorică, gen liric, hiperbolă, imagine artistică, interogație retorică, leitmotiv, metaforă, motiv literar, repetiție, refren, secvență poetică, simbol, temă, titlu, versificație (strofă, vers, măsură metrică, rimă, ritm).

Textul dramatic:

- act, acțiune, comedie, conflict, construcția subiectului (intrigă, scenă, relații temporale și spațiale), dialog dramatic, gen dramatic, dramă, indicații scenice, modalități de caracterizare a personajului dramatic, monolog, personaj, replică, scenă, tablou.

CONȚINUTURI pentru domeniul limba română

I) Limbă și comunicare

- Stilurile funcționale ale limbii
- Comunicarea orală și scrisă

II) Fonetica și fonologie

- Principiile ortografiei limbii române
- Aspecte funcționale. Silaba. Reguli de despărțire a cuvintelor în silabe. Accentul

III) Lexicologie și semantică

- Relații semantice: polisemia, omonimia, sinonimia, antonimia, paronimia
- Sensul corect al cuvintelor; neologismele
- Mijloace de îmbogățire a vocabularului (mijloace interne, mijloace externe)
- Familii de cuvinte

IV) Morfologie. Sintaxa propoziției.

- Noțiuni generale
- Substantivul (felul, numărul, genul, declinarea, funcțiile sintactice, locuțiunile substantivale)
- Articolul. Felurile articolului
- Adjectivul. Flexiunea adjectivului. Gradele de comparație. Funcțiile sintactice ale adjectivelor. Ortografierea adjectivelor
- Pronumele. Pronumele personal. Pronumele de politețe. Pronumele reflexiv. Pronumele posesiv și adjectivul pronominal posesiv. Pronumele de întărire și adjectivul pronominal de întărire. Pronumele demonstrativ și adjectivul pronominal demonstrativ. Pronumele relativ și

interogativ și adjectivul pronominal interogativ și relativ. Pronumele nehotărât și adjectivul pronominal nehotărât. Pronumele și adjectivul negativ. Funcțiile sintactice ale pronumelui. Ortografierea prunumelor

- Numeralul. Clasificare. Funcții sintactice. Ortografiere și ortoepie
- Verbul. Verbe predicative. Verbe auxiliare. Verbe copulative. Verbe personale și impersonale. Locuțiuni verbale. Diatezele. Modurile verbelor. Tipurile verbelor. Funcții sintactice.
- Adverbul. Clasificare. Grade de comparație. Locuțiuni adverbiale. Funcții sintactice.
- Ortografierea adverbilor și a locuțiunilor adverbiale
- Prepoziția. Clasificare. Regimul cazual al prepozițiilor
- Conjunția. Clasificarea conjuncțiilor. Conjunții corelative. Locuțiuni conjuncționale
- Interjecția. Clasificarea interjecțiilor. Funcții sintactice. Topica și punctuația. Valori expresive ale interjecțiilor

V) Sintaxa. Raporturile sintactice. Propoziția. Fraza.

BIBLIOGRAFIE

LITERATURA ROMÂNĂ

- Anghelescu, Mircea; Ionescu, Cristina; Lăzărescu, Gheorghe – *Dicționar de termeni literari, București, Ed. Garamond, 1995*
- Călinescu, G. – *Istoria literaturii de la origini până în prezent, Ed.Minerva,București, 1982*
- Cioculescu, Șerban; Steinu, Vladimir și Vianu, Tudor – *Istoria literaturii române moderne, Ed.Eminescu, București, 1985*
- Piru, Al. – *Istoria literaturii române de la început până azi, Ed.Univers, București, 1981*

LIMBA ROMÂNĂ

- Avram, Mioara – *Gramatica pentru to ți, Ed. Humanitas, București, 1997*
- Coteanu, Ion – *Limba română contemporană , E.D.P., București, 1985*
- Coteanu, Ion – *Gramatica de bază a limbii române, Ed. Albatros, București, 1982*
- *** *Gramatica limbii române, vol.I, II, Ed.a II-a, Ed.Academiei, București, 1966*
- *Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române, Ed. Academiei, București, 2005*
- *Dicționarul explicativ al limbii române, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1996*

METODICA PREDĂRII ACTIVITĂȚILOR INSTRUCTIV-EDUCATIVE ÎN GRĂDINIȚA DE COPII

- Barbu, Hristu și colaboratorii – *Pedagogie preșcolară – Didactica (manual pentru școli normale clasa a XI-a), E.D.P., București, 1993*
- Barta, Andrei și Dragomir, Petrică– *Deprinderi motrice la preșcolari, Ed. V&I Integral, București, 1995*
- Bizdună, Maria și Alexandrina Neagu – *Texte pentru educația limbajului la preșcolari, Ed.PROGnosis, București, 2000*
- Breben, Silvia și Matei, Elena – *Cunoașterea mediului – ghid pentru învățământul preșcolar, Ed.Radical, Craiova, 2001*
- Cucos, Constantin – *Pedagogie generală , Ed.Polirom, Iași, 2000*

- Cerghit, Ioan (coord.) – *Curs de pedagogie, T.U.B., București, 1998*
- Cerghit, I, Radu, I.T., Popescu, E., Vlăsceanu, L. – *Didactica (manual pentru clasa a X-a, școli normale), EDP, București, 1995*
- Dumitrana, Magdalena – *Educarea limbajului în învățământul preșcolar, vol.I și II, Ed.Compania, București, 1999, 2001*
- Dumitrana, Magdalena – *Activitățile matematice în grădiniță – ghid practic, Ed.Compania, București, 2002*
- Dumitrana, Magdalena – *Copilul, familia și grădinița, Ed. Compania, București, 2000*
- Gongea, Elena; Ruii, Georgeta și Breben, Silvia – *Activități bazate pe inteligențe Multiple, Ed.Reprograph, Craiova, 2002*
- Ionescu, Miron – *Clasic și modern în organizarea lecției, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1972*
- Ionescu, M., Radu, I. – *Didactica modernă, Cluj, Ed. Dacia, 1995*
- Kolumbus, E.S. – *Didactica preșcolară (“It is tomorrow yet?” – titlu original, traducere în limba română de Magdalena Dumitrana), Ed.V&I Integral, București, 1998*
- Landsheere, G. și Landsheere V. – *Definirea obiectivelor educaționale (trad.), E.D.P. București, 1979*
- Mitu, Florica – *Metodica activităților de educare a limbajului, Ed. Pro Humanitas, București, 2000*
- Păiși, Lăzărescu, Emilia și Ezechil, Liliana – *Laborator preșcolar, Ed. V&I Integral, București, 2001*
- Popa, Valerica – *Activitățile de educație plastică în grădiniță , Ed. V&I Integral, București, 2000*
- Preda, Viorica – *Copilul și grădinița, Ed. Compania, București, 1999*
- Preda, Viorica – *Educația pentru știință , Ed. Compania, București, 2000*
- Rafailă, Elena – *Educarea creativității la vârsta preșcolară , Ed. Aramis, București, 2003*
- Stoica, Adrian (coord.) – *Evaluarea curentă și examenele, Ed. ProGnosis, București, 2001*
- Voiculescu, Elisabeta – *Pedagogie preșcolară , Ed. Aramis, București, 2001*
- Voiculescu, Florea – *Elaborarea obiectivelor educaționale. Teorie, cercetări, aplicații, Ed.Imago, Sibiu, 1995*
- Vrașmaș, Adina, Ecaterina – *Consilierea și educația părinților, Ed. Aramis, București, 2002*
- *** *Programa activităților instructiv-educative în grădinița de copii, Ed.V&I Integral, București, 2000*
- *** *Documentar metodic, Ed.V&I Integral, București, 2001*
- *** *Metoda proiectelor la vârstele timpurii, Ed.V&I Integral, București, 2002*
- *** *Grădinița, altfel, Ed.V&I Integral, București, 2003*